

ЯКІСТЬ ҐРУНТІВ ГЕНІЧЕСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Третяк О.Ю. студентка магістратури спеціальності «Географія»

МДПУ ім. Б. Хмельницького

Територіально Херсонська область знаходиться в межах двох кліматичних зон: Степової посушливої та Сухого Степу [3, с.18]. За ґрунтовими та природно-кліматичними критеріями область умовно поділяється на сім основних природно-сільськогосподарських районів: Бериславський, Нижньосірогозький, Білозерський, Цюрюпинський, Скадовський, Чаплинський та Генічеський [4].

Генічеський адміністративний район Херсонської області територіально відноситься до Генічеського природно-сільськогосподарського району. Він також охоплює територію Новотроїцького та частину господарств Іванівського району. Площа сільськогосподарських угідь – 349,5 тис. га [4].

Ґрунтовий покрив району представлений темно-каштановими ґрунтами і їх комплексами з солонцями, які характеризуються гумусовим профілем потужністю 40-48 см, значною солонцюватістю та слабкою структурністю орного шару.

За результатами агрохімічної паспортизації земель Генічеського району було виявлено, що 74,3% обстеженої території займають ґрунти з вмістом гумусу 2,1-3,0 (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика ґрунтів Генічеського району Херсонської області за вмістом гумусу, складено за [5, с. 138]

Обстежена площа, тис. га	Площі ґрунтів за вмістом гумусу, %						Середньо- зважений показник, %
	дуже низький	низький	середній	підвищений	високий	дуже високий	
	<1,1	1,1-2,0	2,1-3,0	3,1-4,0	4,1-5,0	> 5,0	
134,4	0,1	12,7	74,3	12,9	-	-	2,59

Ґрунти району характеризуються легким механічним складом, добре розвиненим гумусовим профілем зі слабкою структурою, що характеризується

значною водопроникністю на слабо солонцюватих ґрунтах і дуже низькою – на сильно солонцюватих ґрунтах та солонцях. Це, в свою чергу, викликає технологічні ускладнення при поливах.

На зрошуваних ґрунтах відзначається наявність вторинно-осолонцюваних ґрунтів, подекуди – засолення та підтоплення, що зумовлює інтенсивний винос поживних речовин погіршення фізичних властивостей ґрунту [1]. Інтенсивне навантаження на ґрунт, при проведенні механічних обробітків, обумовлює його переущільнення – утворення в орному та підорному горизонтах щільних прошарків, які значно погіршують водопроникність ґрунту.

Землі, які зрошуються протягом багатьох років мінералізованими артезіанськими водами, вторинно-осолонцювані, засолені і потребують меліоративного покращення.

За рахунок різкого зменшення кількості внесення органічних добрив (в 25 разів менше від необхідного) та недостатнього для позитивного балансу об'єму внесення мінеральних добрив – в ґрунтах Генічеського району відзначається переважання процесів хімізації (декальцинація та дегуміфікація ґрунтів). Зокрема, за період останніх 10 років відзначено зниження загального вмісту органічної речовини в ґрунтах – на 0,17 %, зменшення кількості рухомих фосфатів (на 3,0 мг/кг ґрунту) та запасів обмінного калію (на 9 мг/кг ґрунту). На сьогодні, в землеробстві Херсонського регіону, для бездефіцитного балансу гумусу не вистачає біля 15 млн. т органічних добрив для щорічного внесення. Об'єми фактичного внесення органіки дуже мізерні і не в змозі перекрити статті витрат гумусу з ґрунту [4,7].

Сталою негативною тенденцією в землеробстві області протягом останніх 20 років є від'ємний баланс гумусу та поживних речовин, що обумовлюється здебільшого недостатнім рівнем забезпеченості господарств добривами, і особливо органічними [8].

При цьому, за рахунок порушення принципів балансової рівноваги між органічною та мінеральною складовими ґрунту, переважають процеси мінералізації, що призводить до втрати родючості шару ґрунту, збагаченого органічною речовиною. Загальний баланс азоту, фосфору і калію за період ІХ туру (2005-2010 рр.) обстеження ґрунтів також був від'ємним. За розрахунками в даний період нестача основних елементів живлення по області складає 112,6 кг/га, в тому числі азоту – 39,3 , фосфору – 35,8, калію – 37,5 кг/га. Це при тому, що до ґрунту внесено в середньому лише третину від необхідного [2, с. 122].

Всі ці дані підтверджують те, що органічна речовина та мінеральні компоненти ґрунту використовуються більш інтенсивно, ніж поновлюються. Ґрунти Генічеського району втрачають природну родючість, важливість якої важко переоцінити, бо саме ґрунти виступають в якості основного знаряддя та засобу існування регіону. Різке зменшення обсягів внесення органічних добрив, що спричинено рядом соціально-економічних реалій – одна із основних причин прискорення процесів мінералізації та втрат гумусу.

В розділі 4 «Програми розвитку земельних відносин та охорони земель у Херсонській області на 2014-2018 роки» зазначено, що розв'язання проблем, пов'язаних з раціональним використанням та охороною земель, необхідно здійснити шляхом підвищення родючості ґрунтів за рахунок внесення добрив в оптимальних нормах і співвідношеннях, проведення хімічної меліорації ґрунтів, впровадження науково-обґрунтованих сівозмін; запобігання деградуючим процесам ґрунтового покриву [6].

Список літератури та використаних джерел

1. Василюк Л.А. Каховський магістральний канал як елемент меліоративного навантаження на природний ландшафт / Л.А. Василюк, О.В. Непша // Актуальные вызовы современной науки // Сб. научных трудов. – Переяслав- Хмельницкий, 2017. – Вып. 5(13), ч. 2. – 127-132.

2. Заїченко А.А. Агрохімічний стан ґрунтів Херсонської області/ А.А. Заїченко, С.П. Шукайло, Р.М. Рибін//Зрошуване землеробство: Збірник наукових праць Інституту зрошуваного землеробства. Випуск 61. – Херсон: Інститут зрошуваного землеробства. – 2014. –С.120-122.

3. Кваша С.В. Херсонська область: Природа, населення, господарство: посібник /С.В. Кваша, В.М. Бойко. – Херсон: Айлант, 2004. – 82 с.

4. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Херсонській області у 2013 році//Офіційний сайт Департаменту екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: ecology.ks.ua/index.php?module=page&id=16.

5. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Херсонській області у 2015 році//Офіційний сайт Департаменту екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: ecology.ks.ua/index.php?module=page&id=16.

6. Програма розвитку земельних відносин та охорони земель у Херсонській області на 2014 – 2018 роки//Офіційний сайт Головного управління держгеокадастру у Херсонській області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: khersonska.land.gov.ua/програма-розвитку-земвідн.

7. Прохорова Л.А. Екологічний стан геологічного середовища Херсонської області / Л.А. Прохорова, Т.О. Сапун, М.М. Стецишин // Історико-географічний дискурс проблем геосфери: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 16 травня 2016 р. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. – С.15-18.